ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 8ης Ιουνίου 2000 *

Στην υπόθεση C-258/98,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Pretore di Firenze (Ιταλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Giovanni Carra κ.λπ.,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 86 και 90 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 82 ΕΚ και 86 ΕΚ),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward, πρόεδρο τμήματος, P. J. G. Kapteyn (εισηγητή) και H. Ragnemalm, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή U. Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, επικουρούμενο από την S. Moore, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την L. Pignataro, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ιταλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 27ης Οκτωβρίου 1999,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Νοεμβρίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 20ής Ιουνίου 1998, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Ιουλίου 1998, ο Pretore di Firenze υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 86 και 90 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 82 ΕΚ και 86 ΕΚ).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά των Carra, Colombo και Gianassi, που κατηγορούνταν ότι ασκούσαν δραστηριότητα μεσαζόντων μεταξύ ζητήσεως και προσφοράς εργασίας στην αγορά εργασίας.

3 Στην Ιταλία, η αγορά εργασίας υπέκειτο μέχρι τις 8 Ιανουαρίου 1998 σε υποχρεωτικό σύστημα ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού, το οποίο διαχειρίζονταν δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας. Το σύστημα αυτό ρυθμίζεται από τον νόμο 264, της 29ης Απριλίου 1949 (Suppl. *GURI* αριθ. 125, της 1ης Ιουνίου 1949), όπως έχει τροποποιηθεί (στο εξής: νόμος 264/49). Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του νόμου αυτού απαγορεύει οποιαδήποτε μεσολαβητική δραστηριότητα μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως αμειβομένης εργασίας, ακόμη και αν η δραστηριότητα αυτή ασκείται δωρεάν. Οποιαδήποτε δραστηριότητα ευρέσεως εργασίας αντίθετη προς τη διάταξη αυτή και η πρόσληψη εργαζομένων κατ' άλλο τρόπο εκτός της μεσολαβήσεως του γραφείου ευρέσεως εργασίας μπορεί να επισύρει, κατά τον νόμο 264/49, ποινικές ή διοικητικές κυρώσεις. Επί πλέον, οι συμβάσεις εργασίας που συνάπτονται κατά παράβαση των κανόνων αυτών μπορούν να ακυρωθούν από τα δικαστήρια, κατόπιν καταγγελίας του γραφείου ευρέσεως εργασίας και αιτήσει της εισαγγελικής αρχής,

καταγγελίας η οποία πρέπει να υποβληθεί εντός προθεσμίας ενός έτους από της προσλήψεως του εργαζομένου.

4 Το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, του νόμου 1369, της 23ης Οκτωβρίου 1960 (*GURI* αριθ. 289, της 25ης Νοεμβρίου 1960, στο εξής: νόμος 1369/60), απαγορεύει την παρεμβολή μεσαζόντων και παρενθέτων προσώπων στις σχέσεις εργασίας. Οποιαδήποτε παράβαση των κανόνων αυτών μπορεί να επισύρει τις ποινικές κυρώσεις που προβλέπει το άρθρο 2 του ίδιου αυτού νόμου. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 1, τελευταίο εδάφιο, του νόμου 1369/60, οι εργαζόμενοι οι οποίοι απασχολούνται κατά παράβαση του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, θεωρούνται από κάθε άποψη ως προσληφθέντες από τον επιχειρηματία ο οποίος όντως έκανε χρήση των υπηρεσιών.

5 Το άρθρο 2 του νόμου 196, της 24ης Ιουνίου 1997, περί προωθήσεως της απασχολήσεως (Suppl. *GURI* αριθ. 154, της 4ης Ιουλίου 1997, στο εξής: νόμος 196/97), προβλέπει ότι μόνον οι επιχειρήσεις που είναι εγγεγραμμένες σε μητρώο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και κάτοχοι αδείας που εκδίδει το ίδιο Υπουργείο μπορούν να ασκούν τη δραστηριότητα της παροχής υπηρεσιών προσωρινού εργατικού δυναμικού. Το άρθρο 10 του νόμου 196/97 προβλέπει ότι κάθε πρόσωπο που ασκεί αυτή τη δραστηριότητα χωρίς να είναι εγγεγραμμένο στο παραπάνω μητρώο υπόκειται στις κυρώσεις που προβλέπονται από τον νόμο 1369/60.

6 Το νομοθετικό διάταγμα 469, της 23ης Δεκεμβρίου 1997, που αναθέτει στις περιφέρειες και άλλους τοπικούς οργανισμούς καθήκοντα και αποστολές σε θέματα αγοράς εργασίας (*GURI* αριθ. 5, της 8ης Ιανουαρίου 1998, στο εξής: διάταγμα 469/97), τέθηκε σε ισχύ στις 9 Ιανουαρίου 1998. Το άρθρο 10, παράγραφος 2, του διατάγματος αυτού προβλέπει ότι η δραστηριότητα της μεσολαβήσεως για εύρεση εργασίας ή προσωπικού μπορεί να ασκηθεί, ύστερα από προηγούμενη έγκριση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, από επιχειρήσεις ή ομάδες επιχειρήσεων, από συνεταιριστικές εταιρίες με καταβεβλημένο κεφάλαιο όχι κατώτερο των 200 εκατομμυρίων ιταλικών λιρών (ITL), καθώς και από μη εμπορικούς οργανισμούς, τα περιουσιακά στοιχεία των οποίων δεν είναι κατώτερα των 200 εκατομμυρίων ITL. Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 13, του διατάγματος 469/97, οι διατάξεις του νόμου 264/49 και οι επακόλουθες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις δεν

εφαρμόζονται στα πρόσωπα που έχουν λάβει άδεια για την άσκηση της δραστηριότητας μεσολαβήσεως για εύρεση εργασίας ή προσωπικού.

7 Οι Carra, Colombo και Gianassi κατηγορούνται ενώπιον του Pretore di Firenze, διότι «ενεργούντες από κοινού, μέσω των εταιριών Gruppografica και Balex (η Gianassi από τον Απρίλιο 1994, όσον αφορά μόνον την Balex) ασκούσαν, για κερδοσκοπικούς σκοπούς, τη δραστηριότητα της μεσολαβήσεως για εύρεση εργασίας στη Φλωρεντία, τουλάχιστον από τον Δεκέμβριο του 1993, και στο Prato, από τον Απρίλιο του 1994, όσον αφορά μάλιστα τον Carra, καθ' υποτροπήν από πενταετίας» έγκλημα που προβλέπεται και κολάζεται από το άρθρο 110 του ποινικού κώδικα και τα άρθρα 1, 11 και 27 του νόμου 264/49.

8 Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι κατηγορούμενοι ζήτησαν την απαλλαγή τους διότι οι ποινές που προβλέπονται από τις ανωτέρω διατάξεις έχουν καταστεί ανεφάρμοστες ύστερα από την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 1997 στην υπόθεση C-55/96, Job Centre (Συλλογή 1997, σ. I-7119, στο εξής: απόφαση Job Centre II).

9 Θεωρώντας ότι η έκβαση της διαδικασίας που εκκρεμούσε ενώπιόν του απαιτούσε την ερμηνεία των άρθρων 86 και 90 της Συνθήκης, ο Pretore di Firenze αποφάσισε να αναβάλει την έκδοση αποφάσεως και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Έχουν οι διατάξεις των άρθρων 86 και 90 [της Συνθήκης ΕΚ], όπως έχουν ερμηνευθεί με την απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 11ης Δεκεμβρίου 1997, άμεσο αποτέλεσμα, υπό την έννοια ότι υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να μην επιβάλλουν γενική και απόλυτη απαγόρευση ασκήσεως δραστηριοτήτων μεσολαβήσεως μεταξύ ζητήσεως και προσφοράς εργασίας και, κατά συνέπεια, υποχρεώνουν τα εθνικά δικαστήρια να κρίνουν ως μη αξιόποινη οποιαδήποτε ιδιωτική δραστηριότητα μεσολαβήσεως για εύρεση εργασίας, πράγμα που σημαίνει ότι δεν πρέπει να εφαρμόζονται οι σχετικές περί επιβολής ποινικών κυρώσεων διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας;

2) Πρέπει τα άρθρα 86 και 90 να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ένα σύστημα, όπως αυτό που προκύπτει από τις τροποποιητικές διατάξεις του νόμου 196 της 24ης Ιουνίου 1997 και του νομοθετικού διατάγματος 469 της 23ης Δεκεμβρίου 1997, συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

10 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' αρχήν εάν το άρθρο 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 86 της ίδιας Συνθήκης, έχει άμεσο αποτέλεσμα.

11 Συναφώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, ακόμη και στο πλαίσιο του άρθρου 90, το άρθρο 86 της Συνθήκης επάγεται άμεσα αποτελέσματα και δημιουργεί υπέρ των πολιτών δικαιώματα τα οποία τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύουν (βλ. ιδίως τις αποφάσεις της 10ης Δεκεμβρίου 1991, C-179/90, Merci convenzionali porto di Genova, Συλλογή 1991, σ. I-5889, σκέψη 23· της 17ης Ιουλίου 1997, C-242/95, GT-Link, Συλλογή 1997, σ. I-4449, σκέψη 57, και της 16ης Σεπτεμβρίου 1999, C-22/98, Becu κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-5665, σκέψη 21).

12 Το αιτούν δικαστήριο ερωτά στη συνέχεια εάν τα άρθρα 86 και 90 της Συνθήκης, σε συνδυασμό μεταξύ τους, δεν επιτρέπουν εθνική νομοθεσία που απαγορεύει κάθε δραστηριότητα μεσολαβήσεως και παρεμβολής μεταξύ ζητήσεως και προσφοράς εργασίας στις εργασιακές σχέσεις, εφόσον δεν ασκείται από δημόσιους οργανισμούς τοποθετήσεως του εργατικού δυναμικού.

13 Συναφώς, πρέπει να γίνει παραπομπή στη σκέψη 38 της αποφάσεως Job Centre II, στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι τα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού υπόκεινται στην απαγόρευση του άρθρου 86 της Συνθήκης, εφόσον η εφαρμογή της διατάξεως αυτής δεν εμποδίζει την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Το κράτος μέλος το οποίο απαγορεύει κάθε δραστηριότητα μεσολαβήσεως και παρεμβολής μεταξύ ζητήσεως και προσφοράς εργασίας, όταν η δραστηριότητα αυτή δεν ασκείται από τα γραφεία αυτά, παραβαίνει το άρθρο 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης, εφόσον δημιουργεί καταστάσεις που οδηγούν κατ' ανάγκη τα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού να παραβαίνουν το άρθρο 86 της Συνθήκης. Αυτό συμβαίνει ιδίως όταν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

— τα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού δεν είναι προδήλως σε θέση να ανταποκριθούν στη ζήτηση στην αγορά εργασίας, για όλα τα είδη δραστηριοτήτων·

— η πραγματική άσκηση των δραστηριοτήτων ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού από ιδιωτικές επιχειρήσεις καθίσταται αδύνατη λόγω διατηρήσεως σε ισχύ νομοθετικών διατάξεων που απαγορεύουν τις δραστηριότητες αυτές επ' απειλή ποινικών και διοικητικών κυρώσεων·

— οι εν λόγω μεσολαβητικές δραστηριότητες μπορούν να καλύπτουν και πολίτες ή το έδαφος άλλων κρατών μελών.

14 Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι πρόκειται για σωρευτικές προϋποθέσεις.

15 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν το άμεσο αποτέλεσμα των συνδυασμένων άρθρων 86 και 90 της Συνθήκης υποχρεώνει τον εθνικό δικαστή να θεωρήσει νόμιμη κάθε ιδιωτική μεσολάβηση στην εύρεση εργασίας και προσωπικού, ώστε να πρέπει να αγνοηθούν όλες οι ποινικές διατάξεις του εσωτερικού δικαίου που τιμωρούν αυτή τη δραστηριότητα.

16 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, η εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου έχει την υποχρέωση να εξασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών, αφήνοντας εν ανάγκη, οίκοθεν, ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, έστω και μεταγενέστερη, χωρίς να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνισή της διά της θεσπίσεως νέων κανόνων ή μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας (βλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 1978, 106/77, Simmenthal, Συλλογή τόμος 1978, σ. 239).

17 Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των προηγουμένων σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η εξής απάντηση:

— Ακόμη και στο πλαίσιο του άρθρου 90 της Συνθήκης, το άρθρο 86 της Συνθήκης επάγεται άμεσα αποτελέσματα και δημιουργεί υπέρ των πολιτών δικαιώματα τα οποία τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύουν.

— Τα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού υπόκεινται στην απαγόρευση του άρθρου 86 της Συνθήκης, εφόσον η εφαρμογή της διατάξεως αυτής

δεν εμποδίζει την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Το κράτος μέλος το οποίο απαγορεύει κάθε δραστηριότητα μεσολαβήσεως και παρεμβολής μεταξύ ζητήσεως και προσφοράς εργασίας, όταν η δραστηριότητα αυτή δεν ασκείται από τα γραφεία αυτά, παραβαίνει το άρθρο 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης, εφόσον δημιουργεί καταστάσεις που οδηγούν κατ' ανάγκη τα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού να παραβαίνουν το άρθρο 86 της Συνθήκης. Αυτό συμβαίνει ιδίως όταν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

— τα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού δεν είναι προδήλως σε θέση να ανταποκριθούν στη ζήτηση στην αγορά εργασίας, για όλα τα είδη δραστηριοτήτων·

— η πραγματική άσκηση των δραστηριοτήτων ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού από ιδιωτικές επιχειρήσεις καθίσταται αδύνατη λόγω διατηρήσεως σε ισχύ νομοθετικών διατάξεων που απαγορεύουν τις δραστηριότητες αυτές επ' απειλή ποινικών και διοικητικών κυρώσεων·

— οι εν λόγω μεσολαβητικές δραστηριότητες μπορούν να καλύπτουν και πολίτες ή το έδαφος άλλων κρατών μελών.

— Το εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, η εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, έχει την υποχρέωση να εξασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών, αφήνοντας εν ανάγκη, οίκοθεν, ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, έστω και μεταγενέστερη, χωρίς να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνισή της διά της θεσπίσεως νέων κανόνων ή μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

18 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν εάν τα άρθρα 86 και 90 της Συνθήκης απαγορεύουν ένα σύστημα όπως αυτό που δημιουργήθηκε με τον νόμο 196/97 και το διάταγμα 469/97.

19 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το αιτούν δικαστήριο δεν προσδιόρισε ούτε το νομικό πλαίσιο στο οποίο πρέπει να ενταχθεί η αιτουμένη ερμηνεία ούτε τον λόγο για τον οποίο εκτιμά ότι η εξέταση της συμφωνίας εθνικού συστήματος, όπως αυτό που αφορά το δεύτερο ερώτημα, με το κοινοτικό δίκαιο, χρησιμεύει για την επίλυση της διαφοράς στην κύρια δίκη, τα πραγματικά περιστατικά της οποίας συνέβησαν προ της θεσπίσεώς του.

20 Συνεπώς, το δεύτερο ερώτημα πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτο (αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1981, 244/80, Foglia, Συλλογή 1981, σ. 3045, σκέψη 17, της 12ης Ιουνίου 1986, 98/85, 162/85 και 258/85, Bertini κ.λπ., Συλλογή 1986, σ. 1885, σκέψη 6, και της 17ης Μαΐου 1994, C-18/93, Corsica Ferries, Συλλογή 1994, σ. I-1783, σκέψη 14).

Επί των δικαστικών εξόδων

21 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 20ής Ιουνίου 1998 ο Pretore di Firenze, αποφαίνεται:

Ακόμη και στο πλαίσιο του άρθρου 90 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 86 ΕΚ), το άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 82 ΕΚ) επάγεται άμεσα αποτελέσματα και δημιουργεί υπέρ των πολιτών δικαιώματα τα οποία τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύουν.

Τα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού υπόκεινται στην απαγόρευση του άρθρου 86 της Συνθήκης, εφόσον η εφαρμογή της διατάξεως αυτής δεν εμποδίζει την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Το κράτος μέλος το οποίο απαγορεύει κάθε δραστηριότητα μεσολαβήσεως και παρεμβολής μεταξύ ζητήσεως και προσφοράς εργασίας, όταν η δραστηριότητα αυτή δεν ασκείται από τα γραφεία αυτά, παραβαίνει το άρθρο 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης, εφόσον δημιουργεί καταστάσεις που οδηγούν κατ' ανάγκη τα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού να παραβαίνουν το άρθρο 86 της Συνθήκης. Αυτό συμβαίνει ιδίως όταν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

— **τα δημόσια γραφεία ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού δεν είναι προδήλως σε θέση να ανταποκριθούν στη ζήτηση στην αγορά εργασίας, για όλα τα είδη δραστηριοτήτων·**

— **η πραγματική άσκηση των δραστηριοτήτων ευρέσεως εργασίας ή προσωπικού από ιδιωτικές επιχειρήσεις καθίσταται αδύνατη λόγω διατηρήσεως σε ισχύ νομοθετικών διατάξεων που απαγορεύουν τις δραστηριότητες αυτές επ' απειλή ποινικών και διοικητικών κυρώσεων·**

— **οι εν λόγω μεσολαβητικές δραστηριότητες μπορούν να καλύπτουν και πολίτες ή το έδαφος άλλων κρατών μελών.**

Το εθνικό δικαστήριο στο οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, η εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, έχει την υποχρέωση να εξασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών, αφήνοντας εν ανάγκη, οίκοθεν, ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας, έστω και μεταγενέστερη, χωρίς να υποχρεούται να ζητήσει ή να αναμείνει την προηγούμενη εξαφάνισή της διά της θεσπίσεως νέων κανόνων ή μέσω οποιασδήποτε άλλης συνταγματικής διαδικασίας.

Edward Kapteyn Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Ιουνίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του τετάρτου τμήματος

D. A. O. Edward